

İLK ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE DAVRANIŞ PROBLEMLERİNİN TEMELİ VE AİLELERE ÖNERİLER

Çocuklardaki problem davranışların nedenlerini açıklamaya çalışan kuramcılar, psikodinamik ve sosyal öğrenme kuramı olmak üzere iki ana grup altında toplamaktadır. Birçok kuramcının değindiği gibi çocukluk döneminde olan davranış problemlerinin en temel faktörlerinden bir tanesi de dürtü çatışma veya haz ilkesi ile açıklanmaktadır. Yazının temeli bu kuramsal çerçeveye dayanmaktadır.

Özellikle ilkokul 1. sınıfa başlayan çocuklar, 0-6 yaş arasında edindikleri kazanımları ilk defa bireysel hareket etmeye başladıkları birinci sınıf döneminde ortaya koymaya başlarlar. Evet daha önce anaokulu, kreş vb. bir kuruma gitmiş olabilirler ancak yine orada da ev ortamına benzer, korunaklı bir süreç vardır. Çocukların ortaya koyduğu bu davranışlar, ailenin memnun olmadığı ya da benim çocuğum yapmaz dediği davranışlar olabilir. Bu davranışlar birçok aile tarafından yeni girilen ortama bağlanır ancak süreklilik gösteren davranışlar genellikle okul öncesi dönemde temelleri atılan tohumların ürünleridir. Buna istinaden anne – baba tutumlarının, çocukların geliştirdikleri davranışlardaki önemi pek çok kaynakta vurgulanmıştır

Çocuğun başkalarına en çok bağımlı olduğu dönem 0- 2 yaş dönemidir. Çocuğun çevresiyle, özellikle annesiyle kurduğu ilişkinin etkisi ifade edilir. Davranış bozukluklarına ise bu dönemde anne (bakım veren kişi) ile ilişkisindeki başarısızlıkların neden olduğu (Bowlby, 2012), açıklanmaktadır. Çocuk 2 yaşına geldiğinde, ilk defa bir şeyleri isteyip istemediğini kararlı ve ısrarlı bir şekilde ifade eder. Bunlar çoğu zaman anne-baba için olumsuz duygulanımları getirir de, aslında bunlar çocuğun bir birey olarak ilk defa

kendini ortaya koyuşunun bir göstergesi, gelişiminin bir parçasıdır. Bu dönem psikoseksüel gelişim basamaklarından anal dönemdir. 3 - 4 yaşında fallik dönemin başlamasıyla birlikte ilişki ağı da genişlemeye başlar. Anne – baba-çocuk üçgeninde öğrenilen davranışlar denenmeye devam eder. Anne ve baba arasında tutum konusunda dengesizlik var ise, bu süreç davranış bozukluklarını destekler.

İlkokul çağında çocuk, bu basamaklardan latent dönemdedir. Bu dönem bilindiği üzere ergenlik öncesi durgunluk, bekleyiş dönemidir. Çocuk bu zamana kadar edindiği iletişim becerilerini arkadaşları ve öğretmenleri aracılığı ile denemeye ve pekiştirmeye devam eder. O zaman nasıl davranacağız? Çocuğunuzla çatışmayacaksınız. Bu şu demektir, nasıl bir yetişkinle anlaşılmadığınız konularda oturup uzlaşıyorsanız, aynı şeyi kendi çocuğunuzla da yapacaksınız. Yaşı kaç olursa olsun... Özellikle bu davranışlar en yoğun olarak ilk ergenlik dönemi olan 2 yaş döneminde, bir de ergenlik döneminde görülür. Bu dönemlerde bırakın çocuğunuz bazı zamanlarda aranızdaki çekişmeyi kazansın. Çocuğunuza karşı kaybetmekten korkmayın.

Peki normal nedir? Çocuğunuz sadece hata yaparken değil, güzel güzel oyun oynarken de onunla ilgilenmenizdir. Çocuk iyi davranışında da kötü davranışında da sevildiğini, istendiğini hissederse olumlu bir kişilik geliştirecektir. İstenmedik davranışla karşılaşıldığında “sen ne yaramaz çocuksun, ben sana bunu yapma demedim mi, hiç sözümü dinlemiyorsun, 5 dakika seni yalnız bırakmaya gelmiyor vs.” gibi kendisine yönelik olan sözcüklerden kaçınıp; yaptığı davranışla ilgili, sevecen ve şefkatli bir ses tonuyla, yaklaşmak, yani ona hatalarını gösterirken bile sevgimizi hissettirebilmektir. İstenmedik bir davranış ortaya çıktığında ise; güzelce anlatmamıza rağmen hala daha ısrarlı bir şekilde devam ediyorsa, nötr bir yüz ifadesi ve soğuk bir konuşma şekli ile çocuk ile iletişime geçilmesi gerekir. Çocuğun o an gerçekleştirdiği davranış ile istediği şeyi elde edemeyeceği ve ebeveynin ilgisini de çekemediği davranış ile de anlatılmış olur. Ve akabinde çocuk istediği şeyi elde edemediğinde, bir daha böyle bir davranış sergilemeyecektir.

Üçler İlkokulu Rehberlik Servisi